

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA PRAVOSODJE

Župančičeva 3, 1000 Ljubljana

T: (01) 369 5342

F: (01) 369 5783

E: gp.mp@gov.si

www.mp.gov.si

VLADA REPUBLIKE SLOVENIJE
GENERALNI SEKRETARIAT

gp.gs@gov.si

Številka: 007-1232/2012/66

Datum: 9.12.2013

ZADEVA: Nasprotovanje obravnavi objavljenega vladnega gradiva (15. člen Poslovnika Vlade Republike Slovenije)

1. Navedba gradiva, katerega obravnavi se nasprotuje: Izhodišča za prenovo državne informatike

2. Obrazložitev:

Ministrstvo za pravosodje je prepričano, da se že sedaj izvajajo ukrepi, ki v bistvenem prispevajo k zniževanju stroškov lastništva informacijsko-komunikacijske tehnologije (IKT) v državi v obliki skupnih javnih naročil. Pozdravljamo prizadevanje in pripravljenost odpraviti odvisnost od t.i. »dvornih dobaviteljev«, kot so ti opredeljeni v vladnem gradivu.

Vendar smo dolžni izraziti utemeljeno prepričanje, da s predvidenim in predlaganim konceptom »centralizirane« državne informatike ne bo mogoče odpraviti, t.i. »mehanizma dvornih dobaviteljev«, saj popolna centralizacija lahko omogoči, da se ta način samo še poveča, in torej gre v smeri neučinkovitega sistema javnega naročanja ali vsaj preveč odprtih možnosti za njegovo izigravanje. Še več, predlagan način centralizacije »za vsako ceno« ustvarja pogoje za nepotrebno (ponovno) sistemsko tveganje, ki smo jih v Republiki Sloveniji presegli z ukinitvijo Centra Vlade Republike Slovenije za informatiko v letu 2004.

Pri vključevanju e-vsebin je po našem mnenju nujno upoštevati tudi specifično pravosodja – delitev oblasti na zakonodajno, izvršilno in sodno oblast po drugem stavku drugega odstavka 3. člena Ustave Republike Slovenije. Pri sodstvu in državnem tožilstvu z vidika e-vsebin ni možno, niti ni smiselno ločevanje vsebine od e-storitev, saj sta ti dve področji v sodobnem svetu informacijske tehnologije neločljivo povezani. Zavedati se je namreč treba, da mora biti temelj vsakega trajnostnega razvoja – vsebina. Le če znamo jasno definirati potrebe – določiti vsebino – lahko rešujemo identificirane probleme. To pa v modernem svetu z vse večjo kompleksnostjo družbenih odnosov in njihovo soodvisnostjo dostikrat ne gre drugače kot s sredstvi IKT. A slednja ne more in ne sme biti sama sebi namen, ampak mora delovati v racionalnem, učinkovitem, gospodarnem in sistemsko ustavnoskladnem sistemu.

37. člen Zakona o državni upravi¹ določa, da je iz zgoraj navedenih razlogov e-pravosodje v izključni pristojnosti Ministrstva za pravosodje. Pri tem gre za zavestno odločitev Vlade RS, da pravosodju na področju informacijskih rešitev zagotovi potrebno avtonomnost za razvoj in implementacijo informacijskih rešitev. Resorna pristojnost (in odgovornost) Ministrstva za pravosodje je namreč unikatna, saj mu je podeljena politična odgovornost za delovanje celotne neodvisne veje oblasti – sodstva, skupaj z akterji in deležniki, ki so z delovanjem sodne veje oblasti v bistvenem povezani (državno tožilstvo, državno pravobranilstvo, odvetništvo, notariat, izvršitelji, sodni cenilci, tolmači in izvedenci). Gre za veliko odgovornost, pri čemer je avtonomna (ne pa neodvisna!) politika na področju informacijskih rešitev za področje pravosodje nezanemarljiva, če ne ključna. Odločitve v pravosodju so namreč dostikrat neposredno odvisne pravice in obveznosti fizičnih in pravnih oseb, tako državljanov kot podjetij. Že en sam napačni vpis lahko v pravosodju pomeni poseg v pravni položaj strani, ki ima lahko težke, če ne celo nepopravljive posledice.

Slovensko sodstvo je z uporabo in avtonomnim razvojem odprtokodnih modulov doseglo rešitve, ki ustvarjajo podlage za trajnostni razvoj in prilagajanje informacijskih sistemov v sodstvu. Hkrati pa je prav na tak način z razmeroma minimalnimi sredstvi, predvsem iz skladov Evropske unije, v razmeroma kratkem času zagotovilo informatizacijo 95% sodnih vpisnikov. Hkrati pa je za vrsto projektov (CoVL, projekt poslovnega obveščanja PSP oziroma »*The Data Warehouse*«) prejelo prestižne nagrade in priznanja uporabnikov, med njimi dvakrat tudi posebno nagrado v okviru podelitve prestižne Kristalne tehtnice pravosodja, ki jo vsako leto podeljujeta Svet Evrope in Evropska komisija. Ti dosežki so bili mogoči zgolj in samo s striktnim upoštevanjem osnovnih principov projektnega vodenja, kjer je vodja projekta vedno vsebinski (praviloma dodeljeni sodnik, specialist za določeno pravno področje tako z vidika teorije kot tudi prakse), medtem ko pa je organizacijsko in izvedbeno komponento zagotavljal Center za informatiko Vrhovnega sodišča RS.

Rešitev, kot je predlagana, predstavlja kar se tiče resorne pristojnosti pravosodja kršitev temeljnih politik tako Sveta Evrope² kot Evropske unije na področju pravosodnega sodelovanja. Evropska komisija je tako v **Pregledu stanja na področju pravosodja držav članic EU** (t.i. **Justice Scoreboard**), ki je bil prvič objavljen 27. marca letošnjega leta, kjer je eden od ključnih kazalnikov tudi učinkovitost in razvitost IKT sistemov v sodstvu, izrecno poudarila, da je uporaba informacijske in komunikacijske tehnologije postala **nujna** za učinkovito delovanje pravosodja. S sistemi IKT za komuniciranje med sodišči in strankami (npr. elektronska vložitev zahtevka) se lahko skrajšajo zamude ter stroški za državljane in podjetja s poenostavitvijo dostopa do sodnega varstva. Sistemi IKT so tudi čedalje pomembnejši pri čezmejnem sodelovanju med pravosodnimi organi, s čimer se poenostavi izvajanje zakonodaje EU. Sistemi IKT za registracijo in vodenje zadev so posledično po stališču Komisije **nujno in ključno orodje**, ki je sodiščem na voljo, da je upravljanje časa v zadevah učinkovito, saj izboljšujejo stopnjo, s katero lahko sodišča obravnavajo zadeve in tako krajšajo predolge postopke, pri stopnji njegove razvitosti pa se je Republika Slovenija uvrstila v zadnjo tretjino vseh držav članic, kar pomeni, da so pred slovenskim pravosodjem na tem področju še veliko izzivov. Reševanje slednjih pa bo s predlagano centralizacijo v bistvenem oslabiljeno, če ne onemogočeno. Poslovni procesi sodstva in pravosodja so namreč v bistvenem drugačni od preostanka javnega sektorja. E-sodstvo ne more in ne sme biti izenačeno z e-upravo. Pri sodstvu je treba striktno upoštevati in spoštovati temeljno načelo delitve oblasti, na kar je med drugim izrecno opozoril tudi Svet Evropske unije v svojem Večletnem akcijskemu načrtu 2009–2013 o evropskem e-pravosodju (2009/C 75/01).

Evropski parlament je namreč na zasedanju 23. oktobra 2013 z nezanemarljivo večino glasov sprejel posebno **Resolucijo o akcijskem načrtu za e-pravosodje 2014–2018** (2013/2852(RSP))³, s katero med drugim opozarja, da so sistemi e-pravosodja že po svoji naravi usmerjeni v zmanjševanje stroškov sodnih in upravnih postopkov, zlasti prek

¹ Uradni list RS, št. 113/05 – uradno prečiščeno besedilo, 126/07 – ZUP-E, 48/09, 8/10 – ZUP-G, 8/12 – ZVRS-F, 21/12 in 47/13.

² Prim. M. Velicogna, IRSIG-CNR: »Use of information and communication technologies (ICT) in European judicial systems« - CEPEJ Studies No. 7, str 46 in nasl.

³ P7_TA(2013)0445.

avtomatizacije izmenjav informacij, vročanja listin in prevajanja nekaterih proceduralnih aktov, kar je v interesu vseh zainteresiranih strani v pravosodnem sistemu. Zato Evropski parlament verjame, da bi morali projekti, glede na vidike stroškovne učinkovitosti, ostati prostovoljni. Zaključno pa poziva vse države članice in Komisijo, naj nadaljujejo delo na elektronskem sodelovanju na področju pravosodja, zlasti s širitvijo nabora vlog, ki so dostopne na portalu e-pravosodje hkrati pa meni, da bi bilo treba nameniti ustrezno pozornost razvoju orodij za e-učenje za sodstvo. Program EU na področju pravosodja za obdobje 2014-2020 bo moral omogočati financiranje uspešnih evropskih in nacionalnih projektov e-pravosodja, ki bi morali imeti resnično evropsko dodano vrednost za državljane. To pa bo v bistvenem onemogočeno s pristopom, ki bi sodni veji oblasti odvzel možnost soodločanja pri naboru orodij za realizacijo navedenih ciljev.

Glede na navedeno predlagamo, da se v tej fazi iz vsebine Izhodišč za prenovo državne informatike izrecno izloči celotno področje pravosodja oziroma e-pravosodja ter področje občutljivih osebnih podatkov s področja pravosodja (kazenska evidenca in prekrškovne evidence). V primeru, če bi se nadaljevala obravnava predloga z nespremenjenim besedilom, je treba po našem mnenju izvesti tudi posebna posvetovanja s sodno vejo oblasti, Sodnim svetom, Vrhovnim državnim tožilstvom Republike Slovenije ter celo upravno posvetovanje z Ustavnim sodiščem Republike Slovenije (informacijski sistem Ustavnega sodišča). Konec koncev, dialog s sodstvom in skupno prizadevanje za učinkovito in stabilno delovanje pravosodja je tudi del sistema Skupne zaveze za izboljšanje stanja v sodstvu, ki so jo v imenu sodstva 4. junija 2013 podpisali predsednik Vrhovnega sodišča Republike Slovenije, Branko Masleša, v imenu Vlade predsednica Vlade Republike Slovenije, mag. Alenka Bratušek in minister za pravosodje dr. Senko Pličanič. In Zavezo je treba spoštovati, saj gre za večstransko obveznost obeh vej oblasti, tako izvršilne kot sodne in gre za strateški dokument (tudi z določenim pomenom in jasnimi obveznostmi napram Evropski komisiji in Evropski uniji kot taki), ki ga je, kot je že navedeno, v imenu Vlade RS podpisala predsednica Vlade. **Že iz same preambule Zaveze tako izrecno izhaja, da jo Vrhovno sodišče RS in Vlada RS podpisujeta, zavedajoč se načela delitve oblasti, vsak v okviru svojih pristojnosti, upoštevajoč prioritete in ukrepe na področju pravosodja določene v Nacionalnem reformnem programu 2013 – 2014 ter Priporočilo sveta EU v zvezi z nacionalnim reformnim programom Slovenije za leto 2013 in mnenje Sveta o slovenskem programu stabilnosti za obdobje 2012–2016.** V Zavezi je v točki D, ki določa **izrecne obveznosti** Vlade RS sodni veji oblasti pod III. podtočko določeno, da mora izvršilna veja oblasti sodstvu za naslednjo finančno perspektivo v programskem obdobju 2014 - 2020 v okviru projektov e-pravosodja zagotoviti skupaj 16.000.000,00 evrov (EUR). Pri tem pa ne gre za »krpanje lukenj«, ampak za ključna orodja za izvajanje temeljnih zavez sodne veje oblasti tako doma, kot v Uniji. Kot je rekla komisarka za pravosodje EU, ga. Viviane Reding na nedavni visoki novembrski konferenci vodilnih pobud na področju pravosodja do leta 2020, Assises de la Justice: »Justice in a modern world has to adjust«. Pravosodje v modernem svetu, sploh pa v okviru Unije, se mora **znati prilagajati**, da lahko sledi – in soustvarja – smernice sprememb v vedno bolj internacionalizirani družbi. Pri pravosodju gre za imunski sistem družbe, ki je bil, kot konec koncev izkazujejo tudi aktualni dogodki (npr. padec na lestvici zaznave korupcije, odmevni primeri nespoštovanja sodnih odločitev itd.), v Sloveniji predolgo časa zanemarjen. Kvalitetni preskok je in bo možen tudi s ključno pomočjo IKT rešitev v pravosodju. Gre za razvojna orodja, za »know-how« in »how-to«, ki so bila v bistvenem pridobljena prav s sredstvi EU v iztekajoči finančni perspektivi. Z nenadno prekinitvijo teh dobrih praks, ki za vsak vloženi evro vračajo večkratnik, bi se v naslednji finančni perspektivi pravosodju povzročila nepopravljiva škoda, ki je ne bo mogoče odpraviti, ne sanirati. Zelo težko je namreč nekaj izgraditi, podiranje pa je enostavno. Pri načrtovanih sredstvih za naslednjo finančno perspektivo za pravosodje glede IKT gre za primerjalno res minimalna sredstva, katerih učinek pa bo – prav zaradi znanja, izkušenj in dognanj iz projektov iztekajoče finančne perspektive – bistven za delovanje pravne države *in concreto*. Samo na ta način bo mogoče zagotoviti, da se ob konstantnem kadrovskem odlivu iz sodnega sistema zagotovi ne samo *status quo*, marveč tudi nadaljevanje pozitivnih trendov zmanjševanja števila nerešenih sodnih zadev iz preteklih let.

S to odločitvijo, ki grozi glede centralizacije IKT na nivoju države, pa tvegamo, da se bomo vrnili v leto 1998, ko je bilo povprečno pričakovano trajanje sodnih postopkov (*»Disposition Time«*)v pomembnejših zadevah – tj. temeljnih zadevah, ki so bistvo sodne funkcije – **21,8 mesece**. Dne 30. septembra letos je bil namreč **7,3 mesece**.

In ideje iz Izhodišč za prenovu državne informatike, če sodstvo oziroma e-pravosodje ne bo obravnavano izven tega dokumenta, zahtevajo široko usklajevanje s sodstvom, rezultat pa je po našem mnenju, glede na prej navedene argumente - lahko le posebno obravnavanje področja e-pravosodje.

Ministrstvo za pravosodje je glede na navedene ustavne in politične zaveze dolžno zagovarjati in predlagati izrecno določitev v predlaganem vladnem gradivu, da naj se pravosodni sistem oziroma e-pravosodje obravnavata posebej.

S spoštovanjem,

dr. Senko Pličanič
minister